

Hei!

Her kommer innspillet fra Tana Samiske språksenter.

Først vil jeg takke for muligheten for å komme med innspill. Det var også veldig fint at dere hadde lagt opp innspillsmøtet til å lytte de ulike deler av det samiske samfunnet. Håper dere har fått et lite innblikk i hva som er utfordringene når det gjelder å rekruttere og beholde samiske pedagoger og elever. Kommer nok til å gjenta mye av det som allerede har blitt nevnt under møtet i Kautokeino og andre kommer sikkert også til å nevne de samme tingene, men det bekrefter jo bare at veldig mange har de samme utfordringene. Når det er sagt så håper jeg at de innspillene som dere mottar blir tatt hensyn til og at man ikke bare snakker om utfordringene. Det er nødt til å bli gjort tiltak for samiske språket hvis vi skal ha samiske språkbærere i neste generasjon.

Inga Lill Sigga Mikkelsen har vært med å lage Váibmogiella/ Hjertespråkrapporten og hun sier at skal vi ha et språk i neste generasjon så må man faktisk samisk i dag. Og det må vi legge til rette for. For å få tospråklige samiske barn så må vi faktisk legge til rette for et enspråklig samisk miljø i skoler og barnehager. I følge Hjertespråkrapporten er samiskspråklige barnehager et av det viktigste tiltakenen for å revitalisere og bevare det samiske språket. Inga Lill og Hjertespråkrapporte hensiver også til sterke språkmodeller som skoler og barnehager må begynne å jobbe mer bevist med. Dette trenger skoler og barnehager veiledning og ressurser til.

Vi har samiskspråklige barnehager og skoler der barna har samisk som 1. språk og 2. språkundervisning og vi har samiske barnehager. Allikevel oppnår man ikke det språklige nivået man ønsker, som kan oppnå ved bevist bruk av metode og sterke språkmodeller, riktig bruk av ressurser, øremerking ved behov og føringer som legger til rette for at kommuner, barnehager og skoler må følge. Vi er nødt til å tilrettelegge for at samiske barn skal få mulighet til å få et helhetlig samisk skoleløp der alle får tilpasset samisk språkopplæring som de har krav på. En samisk pedagog har et kjempestort ansvar utover det å være lærer, de skal også gi opplæring i og på samisk. Dette i seg selv høres jo ikke så mye ut når jeg skriver det, men det er viktig å nevne det å anerkjenne de samiske pedagogers utfordringer og gjøre tiltak som bedrer deres arbeidshverdag.

Kommuner, skoler og barnehager har et kjempestort samsfunnansvar å tilby et helhetlig samisk skoleløp og bevare det samiske språket for fremtiden.

Spørsmål til refleksjon

Overordnet: • Hva fungerer/fungerer ikke og hva skal til for å bidra til en positiv spiral, der bedre skole og barnehage gjør at flere fullfører videregående med samisk språk og kan ta samisk lærerutdanning?

-Læremidler

Det er viktig samiske barn og unge får tilgang til læremidler som kontinuerlig blir oppdatert. Er det nok at Sametinget får penger til bevilgning av samiske læremidler? Har Sametinget nok penger i budsjettet til alle læremiddelprosjekter det blir søkt om av forlagene? Hvorfor er det ikke nok samiske læremidler egentlig? Er det riktig at samiske forlag bare skal ha mulighet å søke midler fra

Sametinget? Er det riktig at for eksempel NRK skolen har nyheter på mange andre språk enn samisk når samisk er et offentlig språk i Norge?

-Beholde lærere og barnehagelærere

I dag er det kanskje ikke slik som før at når man hadde valgt et yrke så jobbet man der i 40 år. Dette gjelder også lærere og barnehagelærere. Samiske pedagoger har et enormt samfunnsansvar i tillegg til å være pedagog, som i seg selv allerede er et stort samfunnsansvar. De skal i tillegg legge til rette for at barn med ulik samisk språklig bakgrunn skal bli produktive samiskspråklige, lære å snakke, lese og skrive samisk, ikke bare lære å skjønne samisk. Man blir nødvendigvis ikke produktiv samiskspråklig bare ved å være i et samisk miljø eller høre samisk. Det må tilrettelegges for at pedagoger og ansatte i skoler og barnehager skal få nok tid, ressurser, læremidler og kunnskaper slik for å tilpasse språkopplæringen for barna.

For å rekruttere og beholde samiske barnehagelærere og lærere så man tilrettelegge for utdanning, mer lønn for utdanning, mer lønn for bruk av det samiske språket i jobben, arbeidsforhold, læremidler, arbeidstid, kunnskap om sterke språkmodeller og språkmetode, nedskrivning av studielån, mulighet for studier lokalt eller via nett, konvertering av arbeidstid fordi lærere må lage egne læremidler, virkemiddelopersmisjon, tolærersystem.

-Føringer og øremerking som styrker samisk språk

Kommuner har ikke råd eller kommer ikke til å prioritere tiltak som er nødvendig for å styrke det samiske språket selv om de er aldri så viktig, hvis det ikke blir lagt føringer og for eksempel øremerkede midler til tiltak. Tiltak og øremerking skal jo heller ikke begrense, men noen føringer må legges for at tiltakene blir gjennomført.

Det er viktig at samisklærer rundt omkring i Norge får et nettverk som de kan støtte seg til. Det er mange som jobber alene eller i et miljø hvor de er i mindretall. Hvordan kan man legge til rette for et naturlig samisktalende miljø? Det er også viktig at skolene legger til rette for at samisklærere kan gjøre en god jobb. Det er ikke lærerne som skal måtte kreve at arbeidsforhold skal legges til rette. At det legges til rette for at samisklærere skal kunne gjøre en god jobb kan bidra til at pedagoger blir værende på skolene og barnehager.

Når det kommer til samisk språkopplæring så kan det være mange andre ting som prioriteres før språket. Hvis det ikke legges føringer for språkopplæringen generelt så er det andre ting som blir prioritert først

Barnehage: • Hva må til for at flere barn kan få samiskspråklig barnehage tilbud?

Barnehage er det viktigste tiltaket for å få samiskspråklige barn. Det er viktig at barn som går i samisk språklig barnehage får tilpasset språkopplæringen etter sitt språklige nivå. Da er det viktig at barnehagen jobber bevist og har kunnskap om sterke språkmodeller og at det legges føringer og ressurser til for at tiltak blir gjennomført. Det er viktig at barna får et godt utgangspunkt i barnehagen allerede før de begynner i skolen slik at de har mulighet for å følge et helhetlig samisk skoleløp. Barn lærer ikke nødvendigvis å snakke samisk bare fordi de går i en samisk barnehage. For å bli tospråklig så må noen steder være enspråklige samiske miljøer. For veldig mange familier er barnehagen og skolen det stedet hvor de hører samisk når man lever i et samfunn hvor norsk er majoritetsspråket. Jeg vil gjerne nevne at i Finland finansierer staten samiske språkbudsbarnehager

hvis jeg ikke tar helt feil. Kanskje Staten burde ta et større ansvar for å finansiere samiskspråklige barnehager?

Tiltak til samisk språk i barnehagen

- Ikke bare anbefalinger, men forskrifter som må følges eller blir ikke tiltakene gjennomført
- mindre barn pr ansatt i samiske barnehager og avdelinger
- Tilby ufaglærte barnehageansatte lønn under utdanning. Det er lettere å rekruttere ufaglærte som allerede jobber i barnehager og for eksempel skoler
- gi barnehagene kommunene nok ressurser og kunnskap til å gi ansatte opplæring i sterke språkmodeller og metode
- I samiske avdelinger skal det ikke jobbe samiskspråklige også vikarer.
- at barnehageansatte får lønn etter utdanning og ikke stillingen
- kunne ta utdannelsen i sitt lokalmiljø. Samarbeide med Universiteter og Høgskoler å tilby fjernundervisning.
- tilby samiskkurs til foreldre
- Språkarbeider/ pedagog ved hver barnehage

Grunnskole: • Hvordan kan vi få flere elever til å velge samisk språk i grunnskolen? • Hvordan kan vi stimulere til at færre elever som tar samisk språk i grunnskolen, faller fra underveis i skoleløpet?

Det er viktig at de som har samisk som 1.språk får en god start allerede i barnehagen. Hvis de begynner å snakke norsk seg imellom allerede i barnehagen kan det være vanskelig å endre kommunikasjonsspråk til samisk igjen. Så å ha fokus på å utvikle barnas samiske språk i barnehagene er det første tiltaket man må gjøre slik at de har muligheten til å utvikle et produktivt samisk språk. Skal vi ha samiskspråklige i fremtiden så må barna snakke i dag! Hvem skal være neste generasjons språkbærere? Vi må handle nå å lage tiltak som fungerer, ikke bare anbefalinger, men forskrifter som må følges ellers vil de ikke bli prioritert i kommune. Har kommuner, skoler og barnehager økonomi til å gjennomføre tiltak de ønsker? Har de kunnskaper om hvorfor man må gjøre andre tiltak for samiskopplæringen, samiske skoler eller samiske barnehager og avdelinger? Tør de å gjøre andre tiltak for samiskopplæringen enn for de norskspråklige uten at det skal komme reaksjoner fra det øvrige samfunnet? Vi må gi kommunene, skolene og barnehagene mulighet for å gjøre tiltak som styrker samisk opplæringen i skolen. Da må det komme ressurser, øremerking, føringer eller forskrifter som kommuner, skoler og barnehager må følge som får å styrke det samiske språket. For at vi skal ha samiske språkbærere i fremtiden må barna snakke i dag. For at vi skal ha samiske språkbærere i fremtiden så må vi legge til rette for at barna blir produktive samiskspråklige, ikke bare ha et passivspåklige.

Noen ganger må man ha eksplisitte mål for å oppnå det resultatet man ønsker.

- Tilby lærere uten utdanning utdanning med lønn

- Lettere å rekruttere ufaglærte som allerede jobber
- Nedskrivning av studielån på samiske studier
- Tolærersystem på samiske skoler. Dette tiltaket vil føre til at man beholder lærere lenger i skolen. Når man er to samiskspråklige pedagoger så får man tilrettelagt slik man ønsker for elvene. Må være en forskrift, ellers så vil ikke kommuner ha økonomi til å opprettholde det. Gjerne øremerkede midler fra staten til kommuner
- Ressurser til komuner, skoler og lærere til å tilegne seg kunnskap om sterke språkmodeller og metode.
- Lærere på samiske skoler og klasser har en ekstra utfordring i tillegg til ordinær undervisning da de også må tilrettelegge for elevens ulike samiskspråklige nivå. Stort samfunnsansvar, derfor tolærersystem
- Mer lønn til de som har samisk formell utdanning
- Mer lønn til de som bruker samisk språk i jobben sin
- Konvertering i skolen. Mindre undervisningstid til å forbedre seg lage læremidler til egen timer.
- Samisk i stedet for nynorsk
- Tilby fjernundervisning
- Opplæring på samisk er en rett man har ikke noe man må kreve

Videregående opplæring: • Hvordan kan vi stimulere til at flere gjennomfører videregående opplæring med samiskspråklig kompetanse?

- Høyere stipend
- Ikke samiskundervisning før eller etter ordinær undervisning.
- Rådgivere: informere om muligheter ved å ta samisk som språk. Stort behov for samiskkunnskaper i samfunnet i fremtiden. Gode jobbmuligheter ved samiskspråklig kompetanse

Lærerutdanningene: • Kan vi tenke bredere geografisk om rekruttering til samisk lærerutdanning enn det vi gjør i dag? • Er det mulig å få til et nasjonalt samarbeid som innebærer at det kan utdannes samisklærere også i Sør-Norge?

Det må være mulig å ta samiskutdanning, samisk pedagogutdanning lokalt på det stedet man bor. Kommuner kan samarbeide med universitetet i Tromsø og Samisk Høyskole. Det er noen steder som samarbeider om digital fjernundervisning slik at folk har mulighet til å bo hjemme samtidig som man studerer.

- Tilby samisklærere mer lønn. Samisk er jo et offentlig språk i Norge. Egen kolonne i statlig lønnstabell for eksempel: samisk adjunkt med tilleggsutdanning. Når de vet at de får mer lønn som samisklærer allerede før de begynner å studere så er det høyere sannsynlighet for å velge utdanning som samisk pedagog.
- Nedskrivning av studielån ved samiskstudier

Høyere utdanning generelt: • Hvordan kan vi få flere til å ønske å studere samisk språk og litteratur, duodji og andre fag av betydning for videreutvikling av samisk kultur og samfunn – utover lærerutdanning?

Lage gode tiltak, føringer, forskrifter, øremerkinger og ressurser som fører til kommuner, skoler og barnehager kan eller må gi et helhetlig skoleløp til samiskspråklige over hele landet. Jobbe mer bevist med sterke samiske språkmodeller under hele skoleløpet. Resultatet man ønsker er at man blir produktivt samiskspråklig, altså kan lese, skrive og snakke samisk. Hvis man er passivspråklig og skjønner samisk så går det fint an å kommunisere ved at en snakker samisk og den andre svarer på norsk, men det fører ikke til samiske språkbærere og bevaring av det samiskes språket for fremtiden. Hvis vi tilrettelegger for å få flere produktivt samiskspråklige fremfor passivspråklige så er det kanskje sannsynlighet for at flere vil velge å ta ulike samiske utdannelser.

Ifølge Hjertespråkrapporten er samisk et truet språk. Hvem har ansvaret for verne det samiske språket for fremtiden? Det er et kjempestort potensial for utvikling av det samiske språket bare man tar de riktige grepene. Hv er de riktige grepene?

Det er kjempebra at Kunnskapsdepartementet har tatt seg tid til å ta imot innspill og det blir spennende å se utviklingen fremover! Håper det kommer inn mange gode innspill som også blir tatt i betraktning og at det blir utarbeidet konkrete mål og føringer for å oppnå resultater for samiskopplæringen. Det hadde vært fint om man kunne fått være med videre i prosessen hvis det skal gjøres beslutninger eller eventuelle høringer. Da hadde det vært fint om man kunne fått litt bedre tid på å komme med innspill for at de det gjelder har mulighet å komme med innspill. Er ikke sikker på om alle skoler og barnehager og andre institusjoner det gjelder har fått muligheten til å komme med tilbakemeldinger. Det er jo de som jobber med dette daglig å virkelig kjenner utfordringene.

Mvh Katrine Trane

Pedagog ved Tana Samiske Språksenter

Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet tar også imot skriftlige innspill etter møtet. Innspillene sendes til nancy-vibeke.olsen@kdd.dep.no senest fredag 4. november.